

Fóia enciclopedica si beletristica cu ilustratiuni.

PEST'A
luni
26 aug.
7 sept.

Ese totu a opt'a di
Pretiuu pentru Austria
pe jul. - dec. 4 fl. -
Pentru Romania
pe jul. - dec. unu galbenn.

Nr.
30.

Caneelari'a redactionei
Strat'a lui Leopoldu Nr. 4.
unde sunt a se adresá manuscriptele si banii
de prenumeratiune.

Anolu
IV.
1868.

COPIA ROMANA.

(Dechiamata in Aradu si Oraviti 'a de Dn'a M. Pascali.)

Déca Domnulu din naltíme
Cu iubirea scumpa-a sa,
Si cu vórbé dulci, sublime,
Óre-candu m' ar intrebá :
„Copilitia scumpa mie,
Spune-mi ce doresci sê ffi,
Si 'mplinescu cu bucuria
Dorurile-ti scumpe, vfi ?“
Asiu respunde, si asiu díce :
Nu am neci unu doru in sinu,
Eu-su in lume mai ferice,
Câ-su copila de romanu.

N' asiu dori sê fiu in lume
Ori ce-e mandru si sublimu,
Ori ce are-unu splendidu nume,
Ce stimânu si pretiuimu,
N' asiu dori sê fiu neci sóre,
Neci pe marea lata faru,
Séu o stéua lucitóre,
Neci sê fiu margaritaru,
Tóte-aceste nu me 'ncanta,
Si nimicu naltu nu-mi contienu ;
Am chiamare multu mai santa,
Câ-su copil a deromanu.

Ah, a fi acum romana
Este mandru, e cerescu ;
Dorulu mamei me ingana,
O iubescu si o padiescu.
Câ-ci adi mam'a mea strabuna
Zace bolnava in patu,

Si contrarii-i canta, suna
Cantecu gelnicu, intristatu.
Inse eu cu mangaiare
Me inchinu pe alu ei sinu,
Si-i legu, ran'a cruda, mare,
Câ-su copila de romanu.

Si de cumva 'n pieptu-mi june
Se va nasce-unu simtiementu,
Ce te 'naltia si strapune
Intr' unu cercu maretiu si santu.
Déca voiú pastrá vr'odata
Si eu unu secretu cerescu,
O simtíre delicata.
Ce amóre o numescu:
Junele cu dulci lumine,
Ce-lu voiú stringe l' alu meu sinu,
Va fi unu romanu ca mine,
Câ-su copila de romanu.

L'oiu iubi cu infocare,
Si amoru-mi blandu si santu,
Mi-a fi unu tesauru mare,
Celu mai scumpu p' acestu pamentu.
Inse pentr'a mea natiune
Asiu sacrá si-acestu amoru,
Si 'n periclu eu asiu spune :
Junelui meu iubitoriu,
Adi toti fratii mergu la lupta,
Numai lasii se retienu,
Mergi, iubite, mergi te lupta,
Câ-su copila de romanu.

Deci acum cu bucuria
 Me innaltiu la Ddieu,
 Si cu o placere via
 I indreptu cuventulu meu :
 Adi cu pietate santa,
 Te adoru si pré marescu,
 Anim'a mea lauda-ti canta
 Pentru darulu teu cerescu.
 Multiamita potu eu díce
 Câ n' am neci unu doru in sinu ;
 Eu-su in lume mai ferice
 Câ-su copila de romanu.

Iosifu Vulcanu.

DOMINITTA ROSAND'A.

O schitia dramatica in cinci acte.

(Urmare.)

SCENA XI.

Rosand'a si Saft'a.

Rosand'a: (sarindu in picióre, dupa unu momentu de nemiscare). Scump'a mea Saftica! Credinciós'a tovarasia a suferintieloru mele! Ce sê facemu? Cum sê scapamu Moldov'a?

Saft'a: Nu sciu, stapan'a mea! Nu gasescu nici ó cale!

Rosand'a: O gasescu eu, Safto! Da! Sum hotarita.

Saft'a: Dar cum? ce feliu, domnitia?

Rosand'a: Trebue sê rumpemu cu ori-ce pretiu, trebue sê sfasîemu legatur'a lui Timusiu cu tata-meu! Trebue sê facemu ca Timusiu sê nu mai fie ginerele lui Vasile-voda si astu-feliu sê nu-lu mai ajute. . . Eu voiu fugi, Safto!

Saft'a: (iute). Cu printiulu? Te invoesci?

Rosand'a: (cu indignatia). Eu? nici odata! Mi-voiu implini detori'a catra tiér'a mea, detori'a cea mai santa, cea mai innalta; dar' nemicu nu me va puté face ca sê-mi calcu detori'a catra acela, cu care m'a insotîtu, déca nu dragostea, celu putînu sórtea si biseric'a. Iubescu pe printiu, câ-ci in zedaru me sbuciumu a-lu da uitârii; dar acésta iubire va remané curata ca dragostea lunei cu sórele, cari se urmarescu neince-tatu, fara ca sê le fie iertatu de a se intelní vre-o data in calea loru. Printiulu este perdutu pentru mine si eu sum perduta pentru dinsulu! Perduta! perduta!

Saft'a: Dar atunci cum óre vei fugi?

Rosand'a: Am vorbitu cu maic'a stariti'a de la sant'a Caterin'a; i-am spusu de mai multe ori dorulu ce me fragmenta de a muri in hain'a mireneloru lui Christosu. . . Acuma-e séra, monastirea nu-e departe, me voiu ascunde acolo, si nimene, nimene afara de tine, Safto, nu va scî

unde petrece nenorocit'a fiantia, careia nu i-a fostu datu de a gustá fericirea lumésca. . .

Saft'a: Dar eu, domnitia. . . ?

Rosand'a: Tu, Safto? . . Tu sê remani aice! Tu vei spune lui Timusiu, câ stapan'a ta a fugitu, a disparutu fara veste; apoi vei plecá cu Milescu la tat'a. . . Tatei sê nu-i spui nemic'a, dar' numei mele, bieteii mume mele, spune-i, Saftico, câ fic'a sa s'a facutu maica intr' o tiéra departata. . . Nu plange, Safto! Traiulu monastirii óre nu va fi elu mai dulce decâtu viéti'a cu Timusiu?

Saft'a: (plangendu). O nu domnitia! . . eu nu te potu lasá! nu potu, nu sum in stare a me deslipi de iubit'a mea stapanu. . .

Rosand'a: Haidemu, haidemu, Safto! Nu mai plange! Privesce singura, câtu sum de linistita. . . Haidemu. . . Tiér'a o cere de la mine! Tiér'a mea! Tiér'a nóstra! . . .

(Ese amenduóe prin usi'a din stanga.)

SCENA XII.

Coribut (totu in costumu arménu) si baétulu cu marf'a in spinare).

Coribut: (intrandu prin usi'a din fundu). S'a domolitu Cazaculu din data ce-i-lucí o punga. Dar unde esti, Saftico? (Privesce cu mirare in tóte partile, apoi se apropia de ferésta si se uita in gradina. Baétulu remane langa usia.

SCENA XIII.

Totu aceia si Milescu.

Milescu: (intrandu iute prin usi'a din fundu). Maine verisióra, plecâmu cu totii La Moldov'a; am vorbitu cu Timusiu. . . (Vediendu pe baétu) Bre! dar dta ce cauti pe aice?

(Diarindu pe Coribut, care intorcea capulu de la ferésta).

Aa!

Coribut: (cu confusia). Oo!

(Cortin'a se lasa.)

ACTULU IV.

O camera in citadel'a Sucevei. Paretii de pétra nespoita. Fereste cu fere. O usia in fundu si una la drépt'a.

SCENA I.

Milescu, Barbu, baétulu celu mutu si Saft'a.

Milescu: Aice, capitane Barbule, poti sê-mi vorbesci fara sfiéla.

Barbu: Jupâne spatare! (Aretandu la baétu). Vedi Lesiulu est'a? lu-vedi; ei bine! Umblandu cu straj'a a datu Dumnedieu de am pusu man'a

SCENA II.

Saft'a si Milescu.

pe dinsulu. Se totu invertia pe langa pört'a cetatii, ca si candu asteptá pe cine-va. Lu-apucu, lu-intrebu, lu-ieau din scurtu! dejaba! nu respunde nimica, se face câ-i mutu. Dar am gasitu la dinsulu in sînu acésta siedula (dâ lui Milescu o hartia). N'am vrutu sê-lu ducu dinaintea lui Timusiu, câ-ci, vedi bine, eu nu am a face cu capeteniele cazacesci. Cine scie, jupâne spatate, póte sê fie in acésta siedula si unu mestesiugu, care sê trebuésca sê-lu scimu numai noi, Romanii. . . .

Milescu: Te-ai purtatu intielectiesce, capitane. Lasa siedul'a; o voiú aretá eu singuru mariei sele lui voda. A mai vediut'o óre altulu, afara de tine?

Barbu: Nu.

Milescu: Dar tu ai citit'o?

Barbu: Nu sciu carte, jupâne spatate.

Milescu: Esti unu omu nepretiuítu, capitane! A scí carte este de folosu numai pentru cei de la putere si e stricaciosu pentru cei mai de rendu. . . . Acuma, ica pe omulu esta de milu pune la cercare . . . me 'ntielegi . . . silesce-te a-i deslega limb'a.

Saft'a: Lu-cunoscu eu, boerule spataru. L'amú vediutu o data pintre slugele printiului Coribut. Baétulu e in adeveru mutu. Mi-o spusese chiaru printiulu. . . .

Milescu: (privindu cu ficsitate). Bre! lu-cunoscu si eu . . . par' câ l'asiu mai fí vediutu nu sciu unde. Dar ce-mi pasa mie! Fie mutu séu nemutu, ajunge câ nu-e de ai nostri! Pune-lu pe sub róta, capitane Barbule; intinde-lu voinicesce, si o sê vedi cum vá incepe sê vorbésca in tóte limbele. E unu veneticu!

Barbu: Mai porunciti ceva, jupâne spatate?

Milescu: Unde-e Timusiu, capitane? Vediutu-lu-ai?

Barbu: A esítu din cetate cu Cazacii sei; pe semne, ca sê se mai bata dupa obicei cu ómenii lui Gheorghitia-voda. Nu se mai astempera: dí si nópte totu calare! Eu unulu nu intielegu dieu o astu-feliu de petrecere! Noi, Romanii, ne batemu o data, dar ne batemu vitezese: ori biruimú ori câ asternemu campulu cu ósele nóstre, una din dóue! ér Cazacii esti'a se batu, apoi fugu, apoi éراسi se batu, apoi éراسi fugu: nu se mai sfersiesce jucari'a!

Milescu: Bine, bine, capitane. Acuma du-te de-ti fâ tréb'a.

Barbu: (impingendu afara pe mutulu). Misca, misca, lifta streina! (Esc.)

Milescu: (Dupa ce arunca o cautatura asupra scrisorii, ce luase de la Barbu). A! de la printiu catra verisióra! Ién asculta, Saftico, pentru ca sê vedi tu singura, câ mutulu teu e bunu nu de róta, ci tocmai de spendiurátore! (Citesce) Scump'a mea Rosanda! D' abié astadi am sositu in taber'a lui Gheorghitia, aducendu-i unu ajutoru de óste lesiésca. Inca pe drumu am afflatu tóte. Sciu cum Timusiu te-a gasitu ascunsa in monastire; sciu cum te smulse din bratiiele maiceloru; sciu cu ce crudíme s'a purtatu, de si te scia in ajunulu de a fí mum'a copulu-lui seu. . . .

Saft'a: (oftandu). In adeveru, ucidea pe serman'a domnitia! o ucidea, se nu o fi scosu dta din ghiarele lui!

Milescu: Ce vrei! Dupa ce erá sê me ucida chiaru pe mine, macaru câ n' am fericirea de a fí nevést'a lui! Dar asculta mai departe. (Citesce) Am venitu cu hotarirea de a impliní in sfersítu visulu dragostei mele, ori de nu . . . voiú cadé mortu pe campulu bataliei, sioptindu cu buzele murinde numele teu, Rosando! Voiú cauta privilegiulu de a intelní pe Timusiu cu sabi'a in mana si atunci . . . atunci lupt'a va sê deslege, care dintre noi duoi trebuie sê traésca si sê fie fericitu!

Saft'a: Numai atâta?

Milescu: Numai atâta! Este cam putínu; ai dreptate, Safto! O adeverata dragoste e mai limbuta. Asié celu putínu o credu eu; tu trebuie s'o fí scíndu mai bine.

SCENA III.

Totu aceia si Rosand'a.

Rosand'a: A! esti aice, vere!

Milescu: (dandu-i scrisóra). Iubita verisióra! Printiulu Coribut ti-tramite acestu revasielu. . . .

Rosand'a: (aruncandu josu scrisóra). Revasiele printiului n' au ce cautá la mine.

Milescu: Lu-scrisese cu o dí inainte de a muri. . . .

Rosand'a: (emotionata, cautându unu raudiemu). Cum? . . . Printiulu a muritu? . . . a muritu?

Milescu: (ridiendu). Ba nu de o cam data; dar eu amú vrutu sê te descosu, verisióra, pentru ca sê afflu, déca respingi revasielu din anima, séu numai din buze!

Rosand'a: Esti reu, Milescole! Este o negliuire de a-si bate jocu de suferinti'a a própe-

lui! Si 'ce suferintia, o Dómnne! Atâtea dureri, atâtea chinuri, câte apésa peptulu meu, navalindu tóte de o data, ca peraiete ce isbescu din verfulu muntiloru pentru a inneca biét'a campia . . . o! acésta este pré-multu pentru o femeia! este pré-multu pentru o sermana fiintia, pe care voi-insive o numiti slaba, si apoi voi-insive rîdeti de slabiciunea ei!

Milescu: (sarutandu-i man'a). Iérta-me, verisóra!

Rosand'a: (continuându cu focu). Tu te miri, câ me 'ngrijesce sórtea printiului? Eî bine, da! ea me ingrigesce! . . ea me ingrigesce, câ-ci dragostea este ca spinulu: nu simti candu intra, te dóre candu lu-smulgi cu sil'a!

Milescu: Amgresítu. Nu te superá verisióra.

Rosand'a: (infocandu-se si mai multu). Tu credi, câ anim'a mea e sfasíata numai de durerea printiului? o Dumnedieule! o singura rana ar' fí o fericire pentru mine! Dar anim'a mea este ca o pescera, unde fie-care glas, fie-care síópta, fie-care frémegu si-afla unu resunetu, si-gasesce unu echo ce-i respunde! Totu ce se misca in pregiurulu meu, mi-aduce câte o durere, si din unirea tuturoru acestoru dureri se nasce o singura durere, mare, uriasia, de care voi, barbatii, nu ve puteti face o icóna! Me dóre pentru printiu; me dóre scíndu in câte pericle se arunca Timusiu, tatalu copilulu meu; me dóre, candu privescu la nevinovatulu meu pruncu, a caruia viétia va fi si ea unu lanti de suferintie; me dóre pentru tiér'a mea, in care fratii se manjescu in sangele fratiloru; me dóre pentru tóte, pentru tóte, pentru tóte . . . (Pune man'a la capu).

Milescu: Linistesce-te, verisióra . . . linistesce-te! Nu este neci o suferintia in lume, pe care sê nu o póta rescumpera o singura dî de fericire.

Rosand'a: (asiediandu-se). Da, vere. Ti-multiunescu pentru acésta mangaere. Voiu asteptá si eu o singura dî . . . o óra de fericire; dar vení-va?

Saft'a: Va vení, va vení, scump'a mea stapana!

Rosand'a: Acuma spune-mi, vere, ce-e nou in tabera?

SCENA IV.

Totu aceia si Codrénu.

Codrénu: (intrandu iute). Jupane spatate!

Milescu: Ce este?

Codrénu: (cu indoiala). Dar mari'a sa domnitia . . . ?

Rosand'a: (linistitu). Vorbesce, capitane. . . Eu sum deprinsa cu vesti rele. . .

Codrénu: Sê traiesci, mari'a ta! Apoi e reu, jupane spatate. Dusmanii au inconguratu cét'a hatmanulu Timusiu si-e cam cu anevoia sê scape. Mari'a sa voda, care privesce din turnu, m'a tramisu sê-ti spunu jupane spatate, ca sê ieai in data pe toi lefegii sê mergemu sê scótemu pe Cazaci din poticala.

Rosand'a: Grabesce, grabesce vere. Mergu si eu!

Milescu: Ce are a face! Fii cu minte, verisióra! Timusiu e destulu de vitézu elu singuru, si-apoi neci noi nu suntemu de lapedatu! Haidemu, capitane. . .

Codrénu: (cu entuziasmu). Haidemu! Lupt'a e nunta, mórtea e mirésa!

Milescu: Ha, ha! O mirésa cam urita, dar n'ai incatro! (Ese amenduoi.)

SCENA X.

Rosand'a si Saft'a.

Amendóue: Sê ve ajute Dumnedieu!

Rosand'a: (ingenuchiandu). Facatorule alu cerulu si alu pamentulu! (Saft'a ingenuchéza alaturea). Ascultá rug'a mea, déca ai ascultatu rug'a lui Jovu, pe care, ca si pe mine, l'ai trecut prin vam'a suferintiloru! Elu cerea vindecarea dureriloru sele; eu nu ceru nemicu pentru mine, o Dómnne! Lovesce-me, urméza a cercá prin ispite pe rób'a ta cea pecatósá; dar' indura-te pentru tiér'a mea, indura-te pentru poporulu teu, o parinte alu bunetatoru! Fâ ca in foculu macelulu sabi'a sê crutie viéti'a romaniloru, sagét'a sê nu-i atinga, glontiulu sê sbóre pe d' asupra capetelor! Nu voiu nemicu pentru mine, voiu tóte pentru fratii mei! (Se scóla.)

Saft'a: Aminu!

(Se scóla.)

(Afara se aude sonulu tobelor si alu trambitiloru).

B. P. Hajdeu.

(Va urmá.)

Despre pastrare la romani,

Pastrarea pre langa cea mai buna stare materiala inca e de lipsa. Fara de pastrare, o casa fia câtu de avuta — mai iute séu mai tardíu ajunge la bancrotu — precum in privinti'a acésta avemu esemple in tóte dílele; cu atátu mai virtosu au lipsa de pastrare romanii nostri, cari cea mai mare parte traiescu din economia. — Nu-i iertatu se fia cineva sgarcitu, inse pastrarea nu e oprita, ci mai bine acésta e o virtute. Nu se póte indestulu laudá, candu cineva pentru casuri de neputintia, séu betranetie pune de o parte ceva din averea cu dreptu cascigata.

TRIUMFULU LUI MARAT.

Fratiloru romani! nu ve superati, déca ve spunu pe fatia, cê voi in genere nu sunteti pastratori, si cê in privinti'a asta sunteti demni de mustrare. — Nu sunteti prevediatori, traiti din dî in dî, urmandu principiulu: „mérğa, tréca, duca-se.“ — De aveti ceva, pradati, si mane dî trebue sê flamanditi. Mai alesu banii iute ve schimba regulatulu cursu a vietii. De aveti ce-si ceva bani, ve întipuiti in midiloculu a nu sciu ce tesauru; pung'a inse iute se golesce. — De ve dîce cineva, cê pré ve grabiti pe calea buneii stari, respundeti: „déca nu vomu avea, nu vomu cheltui.“

Nu dîcu eu, cê din candu in candu sê nu aveti câte o dî buna, câte o petrecere placuta, vesela, inse acésta sê nu se prefaca in datina!

Mai alesu tinerimea nu are voia de a-si bate capulu cu viitoriulu. Resipesce tempulu, puterea, banii, viéti'a, cugeta cê tôte aste in veci tótu asié voru se fia, macar cê dómne! cu de graba trecu tóte. — Si dupa tineretiile astufeliu petrecute nu remane decâtu banuiala, mustrare de cunoscintia, misielatate, ma dóra si lacremi. Tener'a generatiune de adi de-adreptulu si-aduce necazu asupra capului seu. — Cheltuiesce banii de locu ce i-au cascigatu, nu economisédia, ma toema face si detorii. — Câti sunt de aceia, cari o parte bunicica din cascigulu anualu o punu in cosiulu jidanului in capulu beuturai hirbarite peste anu!

Sosindu tempulu insuratiunei, feciorulu iea pe atare féta care e cocheta si a pradatu multi bani pentru intiundraturi, si dupa cascigarea celoru mai trebuintióse unelte e capetu de avere atâtu de o parte, câtu si de ceialalta. — Nu peste multu voru ave copii, intrevine scumpete, calamitate, bóla neasteptata, ma dóra s'a incuibatu si lenea, si aceste tóte una dupa alta potu se urmedie. Si éta unde a ajunsu biét'a familia, espusa amarului, misielatatii, si pecatului! — Si astufeliu de ómeni se caiescu apoi contra sortii! Si precum facu cei neindestuliti, lamentédia fara de capetu, invinuescu provedinti'a, si societatea! batar cê fratiloru romani! celu mai a dese noi suntemu caus'a tuturoru acestoru rele.

Sê me credeti, cê de ati ave toti banii, ce-i-ati depradatu; au nu aru fi mai buna stare in casele vóstre, si mai multi bani in pung'a? Si ca se gustamu bunastarea, nu e de lipsa altu ceva, decâtu sê fimu iubitori de lucru, pastratori, si sê ducemu o viétia regulata, astufeliu aru inceta misielatatea dintre noi, si aru fi celu mai securu modu de lecuire. Au nu am dreptu? Au nu aru putea face fia-carele dintre noi asié,

si óre nu aru fi mai bine asié? Se nu asteptamu fratiloru, ca nu cumva se intardîemu, se investiamu din esperiinti'a si nefericirile altora!

Unu artistu, carele se facú sacrificiulu misielatatii — nainte de mórte a scrisu aceste: „Ore-candu am fostu in posesiunea unei averi insemnate, am cascigatu multu, si am traitu ca artistu, prapadindu. Acum, ca multi alti artisti voi se moriu in cea mai mare ticalosîa. Tineriloru! de veti ceti candu-va aceste orduri, ce le lasu vóa ca lectiune, sê nu uitati, cê in tineretie trebuesce a pastra ceva pentru betranetie. Eu asta n'amu facut'o, si sum nefericitu.“

Cum trebue sê economisati de locu voi spune. — Fiti tredi, cumpatati, lucratori; de aveti bani de prisosu, puneti-i — de este — in cas'a de pastratu; incungiurati spesele netrebnice, nu alergati dupa pómpa, care golesce pung'a.

O conditiune a economiei casnice, si prin urmare a pastrarei este: Curatienia in vestminte, curatienia in tóte uneltele tienatóre de casa. Vestmintele de se tienu curate, si se pastrédia cu grige tienu mai multu, totu asié este si cu alte scule casnice.

In privinti'a asta multe v'asiu puté spune. Cautati numai decâtu impregiurulu casceloru vóstre. Adese ori tóte se afla in disordine, casa necurata, vesmintele necurate, ferestrele astupate cu papiru, imbracamintele trentiósse s. a. Acésta necuratienia corupe aerulu, strica sanctatea, si stirnesce in copii coltiulu lenevirei.

Lucrati deci tóte la tempulu seu, padîti curatieni'a in gradulu celu mai putintiosu. Asta totudeuna o puteti face; — o femeia nici candu n' aru trebuí sê umble trentiósă, séu a suferi, ca barbatulu seu, copii sei se umble astufeliu.

Pastrarea e bas'a buneistari, a pabei si fericii; prin pastrare se deda omulu a remane in cerculu seu si a-si restringe lipsele. Estu-modu va fi viéti'a placuta, si usióra.

Vasilii Popu.

SUVENIRI DE CALETORIA.

I.

(O promisiune, — detorintia placuta, — motive atragatóre, — noroculu meu, — nenorocirea mea, — unu amicu si nevést'a sa, — carambolu curiosu, — co mi-a sioptitu betranulu la urechia, — monotonia, — prandiulu, — cu unu unguru.)

O promisiune facuta in primavér'a trecuta unui amicu alu meu mi-impuse o detorintia pré placuta pentru mine: ca sê facu o mica escursiune in frumós'a si doiós'a Transilvania, patri'a stramosiloru mei. Dar si fara detorinti'a acést'a asiu fi parasitu eu Pest'a bunu bucurosu, pentru

câ ori si cine se duce cu placere acolo, unde tu-atrage anim'a si unde lu-conducu aspiratiunile sale. In decursulu lunei trecute mi se oferiau dóue ocasiuni pentru potentiarea dorului meu de caletoria: teatrulu romanu si adunarea generala a Asociatiunii transilvane. Ambele multu mai interesante, multu mai seducatoria, decâtu sê me ffu potutu retiené, ca sê nu asistu la ele.

De osebitu me interesá multu teatrulu nationalu, de care n'am vediutu neci candu. Doriam s' audu limb'a nóstra dulce si sonóra resunandu de pre scena; si acestu doru mi-sioptea necontentitu sê me ducu câtu mai curendu.

Diuariele anuntiará, câ eminintele nostru artistu dlu Pascali va arangiá cu trup'a sa câte-va representári si la Gherl'a pre tempulu adunárii generale a Asociatiunii; eu inse doriam sê vedu mai multe piese, si astfelu dorintia me manà la Aradu, unde chiar atunce publiculu avea ocasiune a se delectá in scen'a romana. Si ce bine, câ me dusei la Aradu, câ-ci — precum sciti — dlu Pascali nepotendu merge la Gherl'a asiú ffu fostu lipsitu de placerea de a vedé teatru romanu.

Erá intr'o luni demanétia, candu luai lumea in capu, plecandu pe drumulu de feru catra Aradu. Nu-mi place sê caletorescu pe drumulu de feru, pentru câ in vagónele sale strimte me simtiescu ca intr'o inchisóre; apoi afara de acést'a mai totu-de-una am acelu „malheur“, de caletorescu cu nesce ómeni, cu carii nu mai dorescu sê facu cunoscintia. De asta-data inse sórtea fu pré severa fatia cu mine si me puse intr' unu cupeu cu trei ómeni, carii dupa plecare adormira numai decâtu. Asié apoi nu-mi remase alta petrecere, decâtu sê me delectezu in somulu loru, ceea ce de siguru nu este o petrecere de invidiatu.

Abié apucaí sê sosimu la statiunea cea d' antâia, acolo numai decâtu me coborfi, rogandu-me de conductoru sê-mi deie altu locu.

Nu este neci unu locu, decâtu numai intr' unu cupeu pentru nefumatori.

— Nu-mi pasa, pune-me ori unde, — i respunsei — numai se ffu intre — ómeni.

Si dupa aceste dinsulu mi-deschise unu altu cupeu. Intraí. Aruncaí o privire in giuru de mine, si spre mirarea mea, intre caletori diarri pre unu fostu conscolariu alu meu, pre carele nu-lu vediussem de multu. Ambii ne bucuraramu de revederea neasceptata si dupa unu discursu de câte-va minute amicul meu mi-adresà urmatórea intrebare:

— Cum se afla nevést'a ta? E sanetósa?

— Nevést'a mea?

— Da, da.

— A mea?

— Da, a ta!

— Nu scíu. Se póte, câ e sanetósa, — dar si aceea se póte, câ e bolnava.

— Cum se póte aceea, ca tu sê nu scí de sórtea nevesiei tale?

— Asié, câ eu n' am înca nevést'a.

— N' ai? Eu am audítu vorbindu-se, câ te-ai insoratu.

— Si eu am audítu chiar ast'a despre tine.

— Apoi tu ai fostu mai bine informatu. Éta nevést'a mea!

Si cu aceste me recomandà nevestei sale, carea siedea langa dinsulu. Aruncaí privirea a supra tenerei femeí. Ea erá o nevést'a bruneta, carea la prim'a vedere nu se pareá a fi neci placuta, neci frumósa. Suridea inchinandu-si capulu, si-acestu surisu i luminá fatia cu unu coloritu atragatoriu. Dar acestu surisu n'a fostu in stare sê me faca a invidiá fericirea amicului meu.

Cu tóte aceste inse fui silitu a impliní regulele cuvintiei. Ocupai locu fatia cu dins'a, si infiraramu unu discursu. Asié peste câte-va minute avui fericirea d'a me convinge, câ vorbescu cu o dama cu spiritu multu. Erasi me uitai in fatia ei, si atunci mi se pareá, câ e mai placuta si mai frumósa decâtu inainte de aceea. Candu sosiramu la statiunea urmatóre, eschia-mai intru mine:

— Nevést'a ast'a e frumosíca,

La statiunea a dóua mi-dísei:

— Nevést'a ast'a e frumósa.

Si numai la a trei'a statiune observai, câ:

— Nevést'a ast'a e pré frumósa.

Inse la statiunea a patr'a eram gata sê joru, câ:

— Nevést'a ast'a e incantatóre.

Si la statiunea a cincea eram p' aci aprópe sê invidiediu fericirea amicului meu.

Intr' aceste ne opriramu la statiunea a siesea. Si candu eramu sê plecâmu, locomotivulu miscà cu asié taría vagónele, încâtu unu cuferu de-a supra mea cadíu pe capulu meu, si mi-lu loví binisioru. Eu in presintia unei femeí tenere neci atât'a mangaiare nu potui avé, ca sê ffu dísu unu „vaiu“, ci — mai ametítu de dorere — me silií a suride; dar unu mosiu de langa mine mi-sioptí incetu la urechia.

— Vedi, asié patiesce celu-ce vré sê si petréca cu nevést'a altuia.

Dupa acestu carambolu nesperatu si neplacutu mai caletoriramu inca dóue statiuni, si

amiculu meu dimpreuna cu soc'la sa se coborì. Remasei fara de neci unu cunoscutu. Incepui dara a-mi improvisá o petrecere privindu prin ferésta regiunea pe unde treceamu. Intr' aceea inse revist'a acést'a nu me delectà multu. Regiunea erá pré monotóna. Ori unde aruncam privirea, nu vedeam altu ceva decátu siesu si éراسi siesu. Nicairi unu arbore, nicairi unu munte séu unu dealu câtu de mititelu.

Caletorindu totu prin asemene regiuni, dupa média-di la o óra sosiramu la Ghioma, unde ni se spuse, câ avemu dóne-dieci de minute libere. Ne coboriramu dara a prandî. Intraí in o chifla mica si indesuita de ómeni. Nu mai erá cu potintia ca sê capetu locu. Inse spre norocirea mea unu cunoscutu din Pest'a mi-facù o palma de locu pentru traierulu meu, si standu in picióre, me uitam cu gloria a supra celoru de langa mine, carii, neci atât'a locu nu avura.

In fine prandîramu, si inca reu, dar cu atátu mai scumpu. Apoi plecaramu numai decátu, ducandu cu noi suveniru amare.

Socfetea nóstra din cupeu se mai inmultí cu unu unguru de langa Aradu. Dinsulu ocupà locu chiar langa mine si indata incepuramu a conversá. In urma vení vorb'a despre romanii din Aradu. Eu nu-i descoperí, câ si eu sum romanu, ci ascultai cu atentiune parerea ungurului meu. Dinsulu apoi mi-povestí, câ între romanii din Aradu sunt multi ómeni bravi si „binesimtîtori“, dar sunt si câti-va demagogi, carii strica tóte. Lu-intrebai sê-mi spuna cine sunt cei „binesimtîtori“? Si dinsulu mi-i insîrà pe rendu. Elu i laudá, si eu lu-ascultam cu surisu pe budie.

— Acuma — continuà elu — se produce o socfetea teatrala romana.

— E bine! asistat' ai la vr'o representare?

— Da, pentru câ eu scíu si romanesc.

— Si fost' ai multianuitu!

— Fostu. Limb'a romana e o limba dulce si sonóra, melodí'a ei armoniósá de pe scena te incanta cu placere.

— Speru, câ mane si eu voiu avé ocaziune a me convinge despre acést'a.

— Scíu dta romanesc?

— Scíu — respunsei — pentru câ sum romanu.

— Mi-pare bine. Cugetat' am eu indata, câ esti romanu.

In momentulu acest'a sosiramu la Curticiu. Ungurulu meu se coborì. Peste o diumetate de óra ne opriramu la Aradu.

Iosifu Vulcanu.

TRIUMFULU LUI MARAT.

(cu ilustratiune pe pag. 353.)

Pe tempulu revolutiunei celei mari franceze; revolutiune. ca care n'a mai vediutu lumea inca alt'a, si dóra neci nu va mai vede; trei insi, forme intrupate si vidíbile a revolutiunei si macelului, ca nisce stance batute si resbatute de valuri in midiloculu mârii turbate; — s'au aredicatu din valurile colcâitoare de sange a revolutiunei ca sê le arunce totu mai turbatu si sê le turbureze totu mai infioratoriu; acesti trei au fostu; *Danton*, *Robespierre* si *Marat*.

Pe câtu tempu a duratu domnirea infiorátore a acestoru trei, in Parisu nu s'a mai audítu alta, decátu zuraitulu armeloru, bubuitulu tunuriloru si lovirile infiorátore a quilotineloru.

Dintre acesti trei, unulu a potutu a se mariu barem cu spiritulu, altulu cu virtutea si fanatismulu celu adeveratu, — Marat inse cu nimicu. Renumu si gloria i-au fostu inse idolulu; de óra ce inse pusetiunea si destinulu nu l'a donatu cu nici un'a, a invidiatu si urítu cu o pasiune infernala totu ce a fostu mare si destinsu, atátu in societate câtu si in natura. Totu asié a persecatu spiritulu, ca si rangulu. Egalitatea i erá Dumnedieulu lui, la acést'a se inchiná; pentru câ uríá totulu ce se potea inaltíá. Adorá revolutiunea, câ-ci acést'a a facutu totulu asemenea lui. Prin fanatismulu celu falsu pentru interesele poporului, intru atáta si-l'a cascigatu si sedusu, încátu poporulu lu-adorá pana la orbie. In 1791 a inceputu redigerea diuariului „Amiculu poporului“. Duoi ani dupa acést'a singuru elu, redactorulu, a devenitu Amiculu poporului. Atunci inse i-au statu in cale *Danton* si *Robespierre*. In contra acestora demonstrá inaintea poporului prin exteriorulu (vestmintele) seu celu murdariu, iritandu totu deodata poporulu. Poporulu si sub republica totu asié flamandiá ca sub regatu; si de si n'a mai fostu rege pe care sê-lu póta invinovatí, totusi s'a intemplatu câ intr'o dí totu Parisulu a rabdatu fóme. Atunci Marat a datu sfatulu: „poporulu sê se ajute singuru pe sine.“ Si poporulu a primitu sfatulu, a spartu boltele si magazinele negutiatoriloru de pane si elu singuru a defiptu pretiulu paniei. Adunarea natiunala a consideratu de faptu nelegalu acést'a si pre Marat, ca pre causatoriulu acesteia l'a trasu in procesu. . . Cine ar fi fostu inse acela, care ar fi cutezatú se judece pe Marat? Judii l'au si absolvatu! Ér poporulu l'a incunuantu cu flori si cu cunune si pe umeri la dusu in adunarea nationala.

Conversare cu cetitóriele.

Gherla 26. aug. 1868.

Rogu-ve nu ve spariati, stimabile cetitórie, de datulu acestei scrisori! N'am sê vi vorbescu despre temnit'a din Gherla; nu vreu a ve conduce prin incaperile acelu edificiu grandiosu; voiú sê conversezu cu dvóstre despre obiepte mai interesante si mai placute.

A séra me rogai de unu amicu alu meu, carele are fericirea de a cunósce mai bine decâtu mine publiculu si de osebitu sesulu frumosu adunatu aice, ca sê aiba fragedímea de a tramite o impartesire pentru fói'a acést'a despre balulu tienutu in nóptea decursa.

Nu sciú déca amiculu meu a satisfacutu promisiunea sa, *) cá-ci inca nu-lu intelní, pentru aceea ca cetitóriele nóstre sê nu aiba vr'o scadere, me grabescu a tramite urmatórea fotografia slaba.

Balulu, datu in folosulu Asociatiunii, se incepù aséra la 9 si diumetate. In decursu de unu patrariu de óra sal'a cea frumósá a redutului se transformá in o gradina frumósá si inzestrata cu cele mai deliciose flori. Si aceste flori erau cu atátu mai interesante si mai incantatórie, cu câtu ele erau vii, umblau, siopteau, vorbiau, surideau si saltau. Cu o ingrigire delicata aruncaí privirea in giuru de mine, ca nu cumva óre-care dintre aceste flori, cu farmeculu seu inbetátóriu sê me faca sierbulu ei, cá-ci a suspiná insedaru si in apropiare este reu, d' apoi inca din departare!

Ocupai dara o positiune de reserva, de unde potui face o revista frumósá a supra publiculu intregu. Nu sum in stare, dar neci nu me incercu a descrie emotiunile mele din acele mominte. Mii si mii de simtieminte deliciose, mii si mii de idei fragede se nasceau in fia-care minutu in anim'a mea.

Vediut' am eu petreceri multe si numeróse, fost' am in baluri mari si stralucite, — dar nicairi anim'a mea nu palpítá de acele simtieminte dulci si domnediesci, cari o miscau in nóptea trecuta. Nu, cá-ci aice am fostu intre fratii mei, mi-am petrecutu cu sororile mele.

Inaintea mea undulá o mare parte din Flor'a Transilvaniei, la care se mai adause o particica si din Ungaria. Ce frumósá cununa fu acést'a. Anim'a-mi palpítá ferbinte, ochii-mi priveau incantati, dar limb'a nu erá in stare a esprime fericire.

Sê ve spunu, care dintre ele fu mai frumósá, mai graciósá, mai incantátórie? Ve rogu sê nu me siliti spre unu ce imposibilu! Cine ar fi in stare a alege flórea cea mai frumósá din cunun'a compusa numai din flori admirabile? Cine ar fi in stare a preferí pre un'a dintre acele, cari tóte in particulariu au farmeculu si incantamentulu lorú?

Dar totusi, ca sê ve satisfacú curiositatea, si ca sê aflati cari dame romane au participatu la acestu balu, din bunavointi'a unu amicu alu meu, am onóre a vi presentá aice urmatoriu buchetu: dómn'a Emilia Ratiu n. Orgidanu din Turd'a, dn'a Anc'a, dn'a Manu, dn'a Nemesiu, dn'a Ana Porutiu, dn'a Lemeni; domni-siórele sorori Aurelia si Elena Popu, Ana Bohatielu, Regin'a Colceriu, Aurelia Orbonasiu, Maria Dragosiu, Ana Popu, Ana Munteanu, Ana Nemesiu, Susana Popu.

Se intielege de sine, cá acestu buchetu e pré de-

*) Anu primitu cáto-va orduri, cari le publicaramu in nrulu trecutu. Redactiunea intor.

septuosu, si cá dintr' insulu lipsescu multe floricele pré frumóse, cá-ci amiculu meu necunoscandu pre mai multe nu-mi sciú spune numele lorú.

E de lipsa óre sê vi spunu, cá petrecerca decurse cu cea mai sincera vioiciune, si cá durá pana demaneti'a? Dantiurile romanesci se esecutara cu multa gracia, de si music'a fu cam slabutia.

Damele tóte fura imbracate simplu si totusi elegantu, si conversatiunea curgea in limb'a romana, ceea ce le facea si mai demne de adóratu.

Ioşif V. Vulcanu.

Adunarea generala a Asociatiunii transilvane.

IV.

Gherla 27. aug. Dupa finca siedintei de ori, Il. Sa d. episcopu Joanu Vancia dede unu prandiu, la care fura invitati vr'o 50 de persóne. Sub decursulu prandiului se aredicara mai multe toasturi. Il. Sa dlu episcopu díse primulu toastu intru sanetatea Esc. S. L. V. Popu; Escelinti'a Sa inchiná pocalulu in onórea fitóriului metropolitu de Blasiu, urandu ca acel'a sê fia unu adeveratu urmatoriu alu nemotoriuului Siulutiu, apoi mai toastara capit. Bohatielu, protop. Hanea, Dr. Ratiu, Iustinu Popfiu, Dr. Brendusianu, Dem. Moga, G. Manu, J. M. Moldovanu si altii, dlu J. Maieru díse unu toastu umoristicu intru sanetatea Gurei Satului, la care redactorulu acestei foi respunse, cá dinsulu din contra doresee ca sê piéra Gur'a Satului, sê nu mai fia in natiune tradatori de satirisatu; toasturile se incheiara cu frumosulu toastu alu dlui vicariu Coroianu, redicatu pentru sanetatea mumei dlui episcopu.

La cinci óre siedinti'a se deschise éra si se desbatura diferitele propuneri, dintre cari amintimu propunerea dlui Visarionu Romanu, pentru ca Asociatiunea sê-si fondeze o tipografia, ceea ce fu salutata cu caldura de catra toti.

In urma veni la ordine alegerea unu membru in comitetu in loculu dlui protosincelu Popea, carele a abdisu. Dlu Macelariu propuse pre dlu Visarionu Romanu, éra altii strigau pre capit. Bradu. Dlu protopopu Hanea avù netatit'e a d'a accentuá, cá in loculu fostulu membru trebue sê se aléga éraşi unu gr. orientalu, — intrég'a adunare primí cu indignatiune acést'a propunere, si dlu Macelariu se scolá numai decâtu pentru a se dechiará, cá dinsulu nu din motivu confesiunалу propuse pre V. Romanu, ci cá acel'a e capace d'a fi membru alu comitetului. Facandu-se votisare, capit. Bradu reesí cu o maioritate de cinci voturi.

Urmá alegerea membriloru onorari. Dlu G. Manu recomandá pre Torma Károly, dar se respinse; Ioşif Vulcanu propuse pe dlu B. P. Hajdeu, éra dlu Justinu Popfiu pre dlu V. A. Urechia, cari ambii se primira unanimu.

Venindu la ordine, cá unde sê se tiena adunarea gen. in an viótoriu, dlu Macelariu recomenda Deva, dlu vicariu Moisiu invitá Asociatiunea la Naseudu, ér dlu vice-capitanu Ioşif Popu o chiamá la Siomecut'a mare. In privinti'a asta apoi se escá o desbatere lunga si infocata, fratii Naseudeni omulau cu Chiorii intru esprimerea simtieminteloru natiunali. In fine, nepotendu-se observá maioritatea, se decise votisare nominala si Siomecut'a invinse cu 7 voturi. Asié dara adunarea gen. in anulu venitoriu se va tiena in Siomecut'a mare, si — ca sê póta participá si membri austriaci ai

academiei romane — ce decise, ca adunarea sè se tiena in 10. aug.

Mai implinindu-se câte-va formalități, presedintele incheià adunarea.

In alta dî o mare parte a publicului facù escurșiune la manastirea de la Nicul'a, de unde ne despartiram cu cuvintele: „Pana la revedere in Siomecut'a mare!“

In fine trebuie sè implinescu o detorintia pré placuta, multiamindu comitetului erangiatoriu pentru ostentel'a si promptudinea cu care satisfacura tôte dorintele nòstre. — u.

Teatru natiunalu.

Oraviti'a 2. sept. Luni in 31. aug. dlu Pascali cu compani'a sa, cu ocașiunea rentòrcerei la Bucuresci, bine voi a ne da si nòa fericirea a poté gustà bucuri'a, carea inca pana acuma Dumnedieu nu ne-a ertatu a gusta, — a vede si noi teatru romanu. In sér'a anumita se dede: „Strengariulu de Parisu.“ Incepu cu prim'a impresiune: de pre bina resunà o limba dulce ca farmeculu, incantatorià ca cantulu de sirena. Am auditu adese cã limb'a nòstra e sonòra, suava si armoniòsa; am crediutu, . . . credeam inse cu modestia; acum inse ni-a trecut, trecutù tóta dubietatea, cã-cî am sntîtu puterea magica, am auditu si vediutu ceea ce pana acum numai cugetà si oftà am potutu, am conosciutu sublimitatea limbei nòstre.

Cortin'a se aredicà, o plòia de girlande si flori amplù scen'a, o bucuria, unu entusiasmu se oglindà de pr' tôte fetiele, anitele toturorù tresaltau de incantare, cu unu cuventu, ne simtiamu straportati in alte regiuni, in regiunile fantasiei.

Deschilinitu admiraramu mimie'a dlui Pascali, trecerea rapede din melancolia in estasu, din serioșitate in amoru; ajunseramu a vede, ceea ce pana acum abié fantasà sciamu.

Marti in 1. sept. se representà: „Doi profesori preocupiti si neprocopsiti“, „Copil'a romana“ poesia de dlu Vulcanu, si „Mihaiu eroulu“ dupa lup'a de la Calugareni. Nu me demiu a descrie mai detaiatu aceste tôte, ci me restringu numai la „Copil'a romana.“

Dn'a Matilda Pascali, in costumu natiunalu, pasì pe scena: in momentulu acest'a tóta scen'a fu acoperita de flori si cununii; cr' aplausele frenetice nu mai inctau, asié cãtu abié peste câte-va minute potù a incepe declamarea. Fia-care strofa, ma mai fia-care ordu fu urmaritu si intreruptu totu astfelu pana la finitu. La ambele representari asistà unu publicu atãtu de numerosu, cãtu erà mai imposibilu a face vr'o miscare. Cu o via placere vediuramu asistandu si unu numeru fòrte frumosu de plugari. Dovèda invederata cã ór'a redescaptării a batutu. . . Geniulu incatusiatu alu natiunei a frantu adi catenele secularie. . . Dovèda, cã spiritulu natiunalu a strabatutu pana in colib'a tieranului.

Astadi in 2. aug dlu Pascali pléca spre Roman'i'a.

Multiamimu Dlu Pascali, cã a venitu cu societatea sa si la noi din còce, si ni-a aretatu art'a romana, a venitu a pune si domni'a sa o pétra la templulu desvoltării nòstre.

Sofroniu Pascu.

CE E NOU?

* * * (Cu placere anuntãm.) cã tabloulu celu mare alu „Familiei“, care represinta Inaugurarea academiei sciintifice romane — peste diece dñle va fi gata, si astfelu peste trei septemani vomu fi in pusetiune d'a poté incepe espedarea. Totu cu ocașiunea ast'a se voru tramite si icònele din semestrii trecuti pentru prenumerantii noi.

△ (De la academi'a romana.) Adunarea generala nu si-a potutu incepe siedintiele inca din caus'a, cã membri nu s'au prezentatu in numerulu recerutu. Pana acuma au sositu inca numai presedintele: I. E. Radulescu, secret. Aug. Treb. Laurianu, Georgiu Baritiu, Joanu Masimu, Vas. Alesandrescu Urechia, A. Romanu, J. Hodosiu, T. Maiorescu, si V. Babesiu.

△ (Parastasu.) Intru aniversarea repausarii nemoritoriulu A St. Siulutiu metropolitulu de pia memoria. se va tiena la 12 l. c. unu parastasu in biseric'a gr. cat. romana din Sîri'a (Vilagos) in comitatulu Aradului. Care actu, cu placere lu-aducemu la conosciuti'a onor. publicu.

△ (Napoleonu nanasiu in Sibiu.) Unu locuitoriu din Sibiu cu numele Pîlz a chiamatu pe imperatulu Napoleonu de nanasiu fiului ce i se nascuse in 15. aug. Peste doue dñle a capetatu telegramulu urmatoriu: Miscatu de devotamentulu ce-lu pastredi pentru mine, primescu a fi nanasiulu fiului dtale si me va representà consululu meu care e mai apròde de Sibiu. Napoleonu.

△ (O istoriòra din Claustru.) Calugaritiele de la Egenberg nu voiescu a eliberà fiic'a negutiatoriulu Wanke, carea a fostu totu in continuu siese ani in claustru, inse nu dóra in cinste, ci pe langa plata buna. De siguru tribunalele voru satisfacere pretensiunile di-repte a parintelui.

△ (De la gimnasiulu din Beiusiu.) Dupa datele ce ni sunt inaintea ochiloru, in gimnasiulu de la Beiusiu, in anulu scolasticu espiratu, au fostu peste totu 329 de studenti; dintre cari 305 romani, cr' còialalti 24, de alte natiunalitati. La maturitate au esìtu 27.

Literatura si arte.

△ (A esìtu de sub tipariu,) si se afla de vendiare la librari'a Socecu si comp. in Bucuresci: Aritmetic'a teoretica-practica de G. Eustatiu, editiunea a treia corecta si inavutita, pentru clasele 3, 4 primare si 1-a gimnasiala. Pretiulu e 84 bani (cam 36 cr.)

△ (Dialogi romano-francesi,) de G. Eustatiu, editiunea 5-a. Se afla de vendiare totu la librari'a susu numita. Pretiulu 1 leu 68 bani. (cam 80 cr.)

△ (Crestomati'a etena,) de Coloiotide, editiunea 2-a, asiderea se pòte procurà de la librari'a de mai susu. Pretiulu 4 lei. (1 fl. 60 cr.)

△ (Diariu nou.) Chiamãmu atentiunea on. publicu si mai virtosu a toturorù comuneloru romane, precum si a invetiatoriloru nostri a supra noului diariu intitulatu: „Romanulu Tieranu“, ce apare in Bucuresci sub redactiunea Dlu T. Pascalu; diariu pentru Invetiatura, Religiuene, Dreptate, Comerciulu, Agriculturu si Industriã. Pretiulu pentru noi din còce de Carpati e 1 1/2 galbenu. Acestu diariu apare in tóta duminec'a. Abonamintele se potu face la Redactiunea fòiei Pasagiulu Romanu. Din partene salutamu cu o via bucuria intreprinderea Dlu Pascalu, cã-cî fòi'a dsale e menita

a suplini o lacuna de multu simțita in literatur'a noastră. Era dñi invetiatori ar face cu multu mai bine sê-si procureze fôî'a acêst'a, de câtu se sufere pe la casele domniiloru hidôs'a fôîa ministeriala intitulata: „Fôîa invetiatoriloru,” a careia scopu nu e alta, decâtu implinirea poștei cei de multu a unguriloru, adeca: magiarisarea romaniloru.

Din strainetate.

△ (*Unu secretu istoricu.*) Duoi-trei ani dupa mórtea cardinalului Mazarinu, pe la anulu 1661 in Franci'a s'a intemplat unu casu cu totulu originalu. Unu manuscriptu ce s'a aflatu cu ocasiunea derimării bastileloru esplica casulu acesta in urmatoriulu chipu: In anulu anumitu au deportatu pe insul'a st. Margaret'a in celu mai mare secretu unu prisionieru. Prisionierulu orá unu barbatu inaltu, frumosu, robustu si de o tienuta impunatóre, plinu de blandétia si placutu; dar nimene n'a potutu face cunoscintia cu elu, câ-ci fati'a i erá invelita in masca de feru, si acêst'a erá asié construita, câtu si mancă potea cu ea. Pana in 1690 a fostu totu pe insul'a st. Margaret'a, atunci St. Mars comandantele bastileloru a venitu dupa elu si l'a dusu cu sine pe bastile. Cu câte-va dîle inainte de plecare la cercetatu marquisulu Louvois, ministrulu primariu a lui Ludovicu alu XIV. si intre discursu, ministrulu statea totu in picióre inaintea prisionierulu si plinu de reverintia. In Bastile lu-tractau splendidu; mész'a lui erá plina totu dcuna cu totu felulu de mancari si beuturi si impliniau totu ce poštea. Sub durat'a mancarii, comandantele erá totu dcuna de fatia si stá totu in picióre, acceptandu ordinile prisionierulu seu. O mare parte de tempu o petrecea dîcandu cu arf'a; dar fati'a nu i-o potea vedé nime, neci chiaru mediculu seu. Dupa dîs'a mediculu, prisionierulu avea unu tonu placutu, dar n'a audítu de la elu neci candu neci câtu-e unu cuventu despre relatiunile sele. In urma in 1704 a muritu si trupulu i-l' au ingropatu in secretu nóptea. Cumca respectivulu a fostu din clasele inalte, nu sufere neci o indoiéla, dar aceea e curiosu, câ pe candu l' au deportatu pe insul'a st. Margaret'a, neci pe la o curte din Europ'a nu se facea neci amintire cumca cutare si cutare ar fi peritu. Odata, candu comandantele i-a dusu mancarile in lontru si dupa aceea a esítu éra afara, prisionierulu a scobitu ceva cu cutítulu pe unu taiერიu de argintu, si a tîpatu taiერიulu pe feréstra pe o naie ce debarcase chiaru langa temnitia. Taiერიulu l'a aflatu unu matrozu, si l'a dusu la comandante. Acést'a totu a incremenitu candu a vediutu taiერიulu, si l'a luat la intrebâri pe sermanulu matrozu: câ cetit'a ceea ce e scrisu pe taiერიu, si câ mai vediutu-l'a cineva? Noroculu lui câ n'a sciutu ceti si câ n'a vediutu nime altulu obiectulu aplatu. Dupa intemplarea acést'a, pe matrozu l' au luat sub paza si nu l' au eliberatu, pana nu s'au convinsu pe deplinu despre aceea, câ elu nu scie nimica din totu lucrulu, precum neci altulu nime, si si atunci cu aceea demandare, ca sê nu cuteze a-si deschide gur'a catra cineva, déca voiesce sê nu se espuna unoru urmari pre periculósce. Fórte putîni au fostu aceia cari au sciutu despre secretulu acést'a, intre acestia a fostu si unu Camilliard; ginerele seu, marsialulu Feuilade a folositu tóte ocaasiunile si midilócele ca sê sciricesca de la dînsulu secretulu acést'a, inse tóte in zedaru: totu de una l'a respinsu cu acele cuvinte, câ dînsulu s'a deobligitu prin juramentu, cumca in ori ce casu si intre ori-ce in-

pregiurâri neci candu si nimeni nu va spune nimicu, si câ, pentru acésta a statu bunu cu capulu. Si secretulu acést'a, totu secretu a remasu inaintea a tóta lumea pana la derimarea bastileloru, candu sub poditur'a unei incaperi, afindu unu manuscriptu, au aflatu si secretulu despre omulu cu masc'a de feru: a fostu fratele gémenu a lui Ludovicu alu XIV. pe care l' au tînutu totu in secretu de la nascere, si pana la mórte.

△ (*Vagóne cu etagiu.*) Pe lini'a ferata Copenhaga-Clampenburg vagónele de persóne sunt câte cu dóue etagiuri. In etagiulu antáiu incapu 60 de persóne, in alu doile 40.

△ (*O pareche frumósca de ómeni.*) „Echo“ diariu din Tarn aduce casulu urmatoriu: In orasiulu nostru unu barbatu si-a vendutu calulu dimpreuna cu noiera cu 200 franci. Candu a spusu barbatulu muierei sale noutatea acést'a, s'a apucatu cu pumnii la elu si asié l'a lovit de l'a si omoritu.

△ (*Lucru practic.*) Asta véra, pe candu erá caldur'a ceea mare, pe câile ferate din Svedi'a si Norvegi'a au aplicatu vase cu apa si pocale de plevu Vasulu de apa erá asediatu in ghiatia ca se stee totu rece, si asié caletorii prin modululu acésta au fostu scutiti de ferbintielele cele nadusítóre.

△ (*Teatru pe calea ferata.*) Unu Smarth cu numele a intreprinsu a infintia teatru pe lini'a Manchester-Liverpool. Cinci vagóne asié sunt arangiate câtu formeza unu salonu lung i. Piesele ce voru fi reprezentate asié voru fi inpartíe, ca la fieste-care statiune sê se finésca unu actu.

△ (*Entusiasmu originalu.*) Unu italianu a duelatu de cinci-spre-diece ori pentru aceea, câ Dante e mai mare poetu decâtu Ariosto. In duelulu alu siese-spre-diecele a capetatu o rana de mórte si pe patulu mortii a marturisiru, câ nu l'a cetitu neci pe unulu neci pe altulu.

△ (*Inca ceva despre amazónele din Paraguay.*) In ataculu de la Humaita au partecipatu si 300 de femei si au puscatu atátu de bine, câtu au facutu nimiciri mari in armat'a contraria. Guvernulu de Paraguay avendu a cere unu ajutoriu din Chacos, trebuia sê tramita pe cineva in acést'a cauza, inse de barbati nu se îndurá, câ-ci, trebuindu a trece printre taberele inimice, se te-mea câ-i va prinde si omóri, si — dicea — ar fi paguba; deci a tramisu o trupa de 28 de femei. Capitánulu acestora erá Cecili'a Rau. Sosindu in apropierea tabeliloru brasiliene, au fostu observate, si atacandu-le, vr'o 10 au omóritu, vr'o 7—8 au ranitu greu, éra celelalte câte au remasu, nu au fugitu inapoi, fara au alergatu cu caii totu inainte, pana au scapatu, si s'au dusu de si-au implinitu misiunea. Cecili'a Rau capitanulu inca a capetatu o rana cam periculósca.

△ (*Unu esemplu despre averea familielor nobile din Svedi'a.*) Acum de curundu repausandu capulu unei familie de aceste, numai timbrele si alte percente au costatu mai multu de 1 milionu fl. Era pentru minele de arama de la Atrudaberg o compania anglesa i-a inbiatu 70 milioane de taleri.

△ (*Unu esemplu la istoria moralulu.*) In St. Petersburgu, unu capitanu de cavalerime din regimentulu de garda, insuratu de vr'o câti-va ani si tata a duoi prunci, a fugitu cu fét'a unui militariu inaltu din Zarskoje-Selo. Caruntulu parinte a fetei abié peste câtu-va tempu i-a potutu face sê se sustîna pe mosi'a sa. Totu astfelu a fugitu si unu attaché de la ambasador'a rusésca cu fét'a unui altu ampioiatu de la diplomati'a rusésca.

△ (*Unu copilu omoritu de unu cocosiu.*) In Londonu, copilulu unui cetatianu esindu la strada cu o bucata de pane in mana si vedindu lu cocosulu vecinului, a saritu la elu si asié de tare l'a vulneratu pe capu, grumadiu, si pe peptu, câtu in urm'a acestóra in scurtu tempu a muritu.

△ (*El Principado*) diuaru din Barcelona publica urmatórele: „Se afla in acestu orasiu ilustratulu june romanu d. Andreiu Vizanti, ce a finitu cu mare succesu studiile literarie pentru care a fostu stipendiatu de guvernulu seu si se întorce acum la Bucuresci cu gradulu de licentiatu in filosofia si litere.“

△ (*Regin'a Angliet*) va petrece mai multu cu dóue septemani decâtu cum avusese de cugetu, in Elveția, câ-ci aerulu de acolo i folósesce fôrte multu.

△ (*Statistic'a emigratiuniloru in Americ'a.*) De la 1790 incepandu, pana in 1868, in Aueric'a au emigratu 6.701,481. Numai in anulu trecutulu 1867 au emigratu 300,000. Din cari 251,753 s'au asediatu in New-York; 10,207 in Bostonu; 9387 in Baltimare; 5001 in San-Francisco; 3764 in Port-Land, si restulu in alte orasie de portu. Locurile de unde au plecatu sunt mai virtosu. Londonu, Hamburgu, Glacpow, Havre, Borna si altele. Dintre emigratii din 1867. 125,000 sunt anglesi; 124,806 germani; 5236 francesi; 3938 chinesi si japanesi; éra ceialalti, de prin alte parti.

△ (*Cantitatea monedei de auru circulande in lumi.*) Tóta moned'a de auru ce circuléza in lume topindu-se ar formá unu pedestalu de 30 palme in circumferentia si 20 palme in inaltime. Acestu pedestalu ar contiené 355 palme cubice auru puru si ar' avé o greutate de 201,912 $\frac{3}{4}$ oca. Din acestu pedestalu ar' puté face 7,133,755 bucáti de 100 franci, séu 37,153,775 bucáti de 20 franci, a dóua, s'ar poté acoperi cu acésta moneda o întindere de 20 fâlei si a treia s'ar poté face unu brau de o lungime de 84 mile, si in fine déca s'ar pune unulu asupra altuia o columna de 24,625 stangeni de inalta.

△ (*Gemenii de la Siam.*) „Tribuna“ diuaru din New-York aréta ca renumitii frati gemeni de Siam, anume Siang si Eang, cari din nascere sunt lipiti unulu de altulu si cari traiescu nedespartiti pana astadi, in dílele aceste si-au aretatu dorint'a de a se desparti prin operatiuni chirurgice. Acesti gemeni in anii 1827 si 1828 umblandu prin orasiele cele mari a le Europei au produsu o mare curiositate si cascigandu o suma mare de bani s'au dusu in Americ'a, unde in Carolin'a nordica si-au cumparatu o proprietate intinsa; s'au facutu proprietari mari si s'au casatoritu luandu dóue surori de la cari au avutu amendoii câte nóa copii. Acum fiindu in etate in 59 de ani, au inceputu a gandi cá mórtea unuia pote causá mórte si celuilaltu si s'au otaritu a merge la Parisu, ca operatorii de acolo sêi taie de eatra olalta. Carnea ce-i léga de olalta e aprópe de amna si plumani si e de 10—12 degete de grósa. Ambii fratii in unulu si acelasi momentu au unu singuru simtiementu, simtiescu una si aceiasi impresiune in nervi si in corpu, din care cauza si operatiunea se crede a fi imposibila. Acést'a scire, díce mentionatulu diuaru, are se causeze mare curiositate in tóta Europ'a.

Găcitura numerica.

De Anastasi'a Leonovicu.

6. 14. 2 7. 8. 9. 4. A fostu imperatoru tare.
3. 15. 14. 12. 17. Este apa fôrte mare.
18. 10. 26. 5. 4. 13. 33. 4. Fost'a unu zelosu romanu,
Demnu de viti'a lu Traianu.
1. 26. 9. 20. E regin'a negrei nopti.
27. 12. 11. 19. 16. 22. Acestia-i mancâmu si copti.
27. 24. 23. 28. 14. 4 32.
26. Din acést'a apa bemu.
21. 31. 29 2. Ea e facuta din lemnu.
30. 2. 25. 10. Aceste sunt animale.
Ce sciu fugi fôrte tare.
Totu romanulu celu zelosu.
1—33. Do acestu nume e folosu,
Si nu-e anima romanésca,
Ca asié sê nu dorésca!

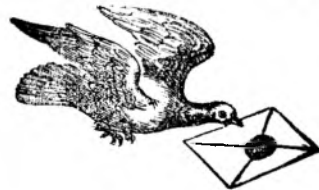
Deslegarea găciturii de semne din nr. 27.

Ast-feliu josu si 'n inaltîmo,
Asiu vedé amoru amoru,
Si câ nu-i opresce nime
In curatu amorulu loru.

Singuru asiu fi numai care
Suferu suferu ne 'necetatu,
Câ ci leliti'a 'n departare
Póte câ m'a si uitatu!

Deslegare buna primiramu de la dómnele si domnisiórele: Laura Jonescu, Rosa Ardeleanu, Alexandra Popovicu, Catarina Lelea, Hersilia Magdu, Elisa Olteanu; si de la domnii: R. Popea, Basiliu Olariu, N. Avramu, N. B. Maciucu.

POSTA REDACTIUNEI.

La mai multi. Din „Panteonulu Romanu“ acuma se tiparesce cól'a a siesea. Sperâmu, câ pana 'n finea lunei presinte tiparirea se va gatá. Prenumeratiunile se primescu si acuma. Editiune simpla 1 fl. 50., editiune de Iucu 2 fl.

Alba-Julia. Novel'a se va publicá nu préste multu. La cealalta întrebare respundemu, câ la Pest'a séu la Vien'a o totu ana.

Versurile sosite in septeman'a trecuta nu se potu publicá.

Blasiu. Asceptâmu cu doru biografi'a despre care vorbiramu olalta.

Proprietariu, redactoru respundiatoriu si editoriu: **IOSIFU VULCANU.**

S'a tiparitu in Pest'a 1868. prin **Alexandru Kocsi.** P'ati'a de pesci Nr. 9.